

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

НАКАЗ

17.06.2025

Київ

№ 318

Про затвердження Інструкції з організації діяльності службових осіб Державного бюро розслідувань, відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих у Державному бюро розслідувань

З метою впорядкування забезпечення дотримання прав затриманих у Державному бюро розслідувань, керуючись статтею 212 Кримінального процесуального кодексу України, пунктом 8 частини першої статті 12 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Інструкцію з організації діяльності службових осіб Державного бюро розслідувань, відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих у Державному бюро розслідувань (далі – Інструкція), що додається.

2. Керівникам самостійних структурних підрозділів центрального апарату та директорам територіальних управлінь Державного бюро розслідувань забезпечити дотримання вимог Інструкції.

3. Відділу по роботі з громадськістю та засобами масової інформації, Управлінню забезпечення діяльності забезпечити оприлюднення цього наказу на офіційному вебсайті Державного бюро розслідувань, Єдиному державному вебпорталі відкритих даних.

Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Директор
генерал-майор
Державного бюро розслідувань

Олексій СУХАЧОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державного бюро

розслідувань

від 17 . 06 .2025 № 318

ІНСТРУКЦІЯ

**з організації діяльності службових осіб Державного бюро розслідувань,
відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав
затриманих у Державному бюро розслідувань**

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція визначає порядок організації діяльності службових осіб Державного бюро розслідувань (далі – ДБР), відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих у ДБР.

2. Ця Інструкція поширює свою дію на центральний апарат та територіальні управління ДБР.

3. У цій Інструкції терміни вживаються в таких значеннях:

службові особи ДБР, відповідальні за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих, – працівники центрального апарату ДБР / територіальних управлінь ДБР, призначені наказом ДБР / територіального управління ДБР відповідальними за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих (далі – відповідальні службові особи);

уповноважені службові особи – працівники ДБР, які відповідно до законодавства України здійснили затримання особи.

Інші терміни в цій Інструкції вживаються у значеннях, наведених у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України), Законі України «Про Державне бюро розслідувань».

II. Організація роботи щодо забезпечення дотримання прав затриманих

1. Наказом ДБР / територіального управління ДБР призначаються відповідальні службові особи.

З числа відповідальних службових осіб визначаються особи, відповідальні за організацію їх роботи, з урахуванням організаційної структури центрального апарату ДБР / територіального управління ДБР та місць дислокації структурних підрозділів ДБР, зокрема:

керівники самостійних структурних підрозділів – у центральному апараті ДБР (далі – відповідальні керівники);

працівники територіального управління ДБР – у відповідному територіальному управлінні ДБР та/або місці дислокації структурного підрозділу (далі – координатори).

Відповідальними службовими особами не можуть призначатися слідчі, дізнавачі, керівники органів досудового розслідування, керівники органів дізнання, інші працівники слідчих та оперативних підрозділів ДБР.

2. За рішенням Директора ДБР / директора територіального управління ДБР можуть визначатися графіки чергувань (періоди) відповідальних службових осіб (далі – відповідні періоди).

3. Для забезпечення виконання відповідальними службовими особами обов'язків, передбачених КПК України, уповноважені службові особи у разі здійснення затримання з доставленням до приміщень центрального апарату ДБР / територіального управління ДБР затриманого зобов'язані негайно повідомити про таке затримання (дата, час затримання особи та орієнтовний час її доставлення) засобами телефонного зв'язку чергового відділу оперативного чергування Управління внутрішнього контролю ДБР / чергового Відділу аналітичного забезпечення та оперативного чергування територіального управління ДБР для організації повідомлення засобами телефонного зв'язку визначеного відповідального керівника / координатора, який організовує роботу відповідальних службових осіб у відповідний період.

У разі відсутності об'єктивної можливості (відсутність зв'язку тощо) в уповноваженої службової особи негайно повідомити чергового відділу оперативного чергування Управління внутрішнього контролю ДБР / чергового Відділу аналітичного забезпечення та оперативного чергування територіального управління ДБР про затримання особи уповноважена службова особа здійснює таке повідомлення негайно за першої можливості.

Черговий відділу оперативного чергування Управління внутрішнього контролю ДБР / черговий Відділу аналітичного забезпечення та оперативного чергування територіального управління ДБР після отримання від уповноваженої службової особи відповідного повідомлення негайно повідомляє визначеного відповідального керівника / координатора, який організовує роботу відповідальних службових осіб у відповідний період, про таке затримання (дата, час затримання особи, орієнтовний час її доставлення, контактні дані уповноваженої службової особи).

Відповідальний керівник / координатор письмово та завчасно доводить інформацію про номери зв'язку у відповідні періоди до відома начальника відділу оперативного чергування Управління внутрішнього контролю та керівників слідчих підрозділів ДБР / начальника Відділу аналітичного забезпечення та оперативного чергування і керівників слідчих підрозділів територіального управління ДБР.

Отримання повідомлення про затримання з доставленням до приміщень центрального апарату ДБР / територіального управління ДБР затриманого (дата, час затримання особи, орієнтовний час її доставлення, контактні дані уповноваженої службової особи) в обов'язковому порядку письмово фіксується:

черговим відділу оперативного чергування Управління внутрішнього контролю ДБР / черговим Відділу аналітичного забезпечення та оперативного

чергування територіального управління ДБР від уповноваженої службової особи у відповідному журналі, у якому відображаються також відомості щодо подальшого інформування відповідального керівника / координатора, який організовує роботу відповідальних службових осіб у відповідний період;

відповідальним керівником / координатором, який організовує роботу відповідальних службових осіб у відповідний період від чергового відділу оперативного чергування Управління внутрішнього контролю ДБР / чергового Відділу аналітичного забезпечення та оперативного чергування територіального управління ДБР у Журналі обліку затриманих та роз'яснення їх прав (далі – Журнал).

4. Відповідальний керівник / координатор у відповідний період повинен постійно перебувати на телефонному зв'язку та в разі надходження від чергового відділу оперативного чергування Управління внутрішнього контролю ДБР / чергового Відділу аналітичного забезпечення та оперативного чергування територіального управління ДБР повідомлення про затримання з доставленням до приміщень центрального апарату ДБР / територіального управління ДБР організувати негайне виконання визначеною ним відповідальною службовою особою обов'язків, передбачених КПК України, у відповідний період.

5. Визначені відповідальним керівником / координатором відповідальні службові особи, які приступають до виконання своїх обов'язків у відповідний період, зобов'язані постійно перебувати на зв'язку, контролювати надходження дзвінків на номер свого мобільного телефону, які стосуються питань перебування та забезпечення дотримання прав затриманих, і в разі отримання повідомлення про затримання:

1) з'ясувати час і місце (адресу) доставлення затриманої особи та негайно прибути до визначеного приміщення центрального апарату ДБР / територіального управління ДБР для виконання своїх обов'язків;

2) здійснити облік затриманої особи в Журналі;

3) забезпечити належне поведіння із затриманими та дотримання їх прав, передбачених Конституцією України, КПК України та іншими законами України;

4) із використанням засобів зв'язку усно доповісти відповідальному керівнику / координатору про завершення заходів щодо забезпечення дотримання прав затриманих та в подальшому передати для обліку другий примірник врученої затриманому пам'ятки (додаток 1 до цієї Інструкції).

6. У разі виявлення у відповідний період фактів несвоєчасного повідомлення або неповідомлення про затримання з доставленням до приміщень центрального апарату ДБР / територіального управління ДБР затриманого відповідальна службова особа службовою запискою (рапортом) інформує про це відповідального керівника / координатора.

Відповідальний керівник / координатор зобов'язаний письмово повідомити про вказані факти Директора ДБР / директора територіального управління ДБР

та Управління внутрішнього контролю ДБР / Відділ внутрішнього контролю територіального управління ДБР.

7. Відповідальний керівник / координатор щомісяця до 5 числа письмово інформує окремо кожного керівника відповідного органу досудового розслідування центрального апарату ДБР / заступника директора територіального управління ДБР, згідно з розподілом обов'язків відповідального за діяльність слідчих підрозділів, про кількість затриманих уповноваженими службовими особами такого підрозділу, облік яких здійснено відповідальними службовими особами у відповідний період, а також прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) затриманої особи та дату затримання.

III. Організація ведення та збереження Журналу

1. Відомості щодо обліку затриманих, роз'яснення їм прав, перелік проведених за їх участю слідчих і процесуальних дій, фіксація виявлених порушень та вжитих заходів реагування, виконання інших повноважень відповідальними службовими особами відображаються у Журналі, форма якого затверджується наказом ДБР / територіального управління ДБР.

2. Журнал зберігається в опломбованому сейфі у приміщенні відділу оперативного чергування Управління внутрішнього контролю ДБР / Відділу аналітичного забезпечення та оперативного чергування територіального управління ДБР.

Доступ до Журналу надається виключно відповідальним службовим особам або відповідальному керівнику / координатору для забезпечення виконання відповідальними службовими особами обов'язків, передбачених КПК України, та контролю.

3. У відокремлених підрозділах територіального управління ДБР з місцем дислокації в інших адміністративно-територіальних одиницях, аніж розташоване відповідне територіальне управління ДБР, ведеться окремий Журнал, який зберігається у відповідальній службовій особі.

4. Персональна відповідальність за збереження та належне заповнення Журналу під час роботи з ним покладається на уповноважених на це працівників ДБР.

IV. Дотримання прав затриманих та вжиття заходів реагування за фактами виявлених порушень

1. У разі доставлення затриманого до приміщень центрального апарату ДБР / територіального управління ДБР відповідальна службова особа зобов'язана негайно зареєструвати його в Журналі.

Реєстрація затриманих осіб здійснюється в Журналі шляхом письмового внесення (кульковою ручкою з чорнилом синього кольору) необхідної інформації у визначені пункти.

2. Відповідальна службова особа, зокрема, здійснює:

1) з'ясування в уповноваженої службової особи обставин затримання, надання можливості повідомлення про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб на вибір затриманої особи, застосування заходів примусу, проведення особистого обшуку та вилучення майна, повідомлення затриманого про підстави його затримання та його права, стан здоров'я затриманого, потребу в наданні медичної допомоги, наявність у затриманого рідних, близьких осіб, які перебувають у безпорадному стані, наявність у затриманого заяв, скарг щодо підстав, часу та місця затримання, здійснення повідомлень про затримання відповідно до вимог статті 213 КПК України (органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, а також відповідні органи (установи) у разі затримання неповнолітньої особи, співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним службових обов'язків, державного виконавця чи приватного виконавця, адвоката тощо);

2) роз'яснення затриманому щодо підстав затримання, роз'яснення прав та обов'язків затриманого із врученням під підпис пам'ятки затриманої особи у друкованому вигляді (додаток 1 до цієї Інструкції) (у разі відмови затриманого від підпису про отримання цієї пам'ятки відповідальна службова особа робить відповідну відмітку на її другому примірнику) та опитування затриманого щодо обставин затримання, застосування уповноваженою службовою особою заходів примусу, проведення особистого обшуку та вилучення майна, повідомлення затриманого про підстави затримання та його права, повідомлення третіх осіб про факт затримання, стан здоров'я затриманого;

3) перевірку надання затриманому можливості негайно повідомити про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб на власний вибір або здійснення такого повідомлення уповноваженою службовою особою, яка здійснила затримання, за наявності підстав, визначених у КПК України. У разі нездійснення такого повідомлення здійснює його самостійно;

4) забезпечення невідкладного надання належної медичної допомоги медичним працівником, фіксацію ним будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого. До складу осіб, які надають затриманому медичну допомогу, за його бажанням може бути допущена конкретна особа, яка має право на зайняття медичною діяльністю;

5) забезпечення належного поведіння із затриманим та дотримання його прав, передбачених Конституцією України, КПК України та іншими законами України;

6) фіксацію всіх дій, що проводяться із залученням затриманого, у тому числі часу їх початку та закінчення, а також осіб, які проводили такі дії або були присутні під час проведення таких дій;

7) звільнення затриманого негайно після зникнення підстави для затримання або спливу строку затримання, передбаченого статтею 211 КПК України, з повідомленням у письмовій формі про такий факт Директору ДБР / директору територіального управління ДБР, уповноваженій службовій особі.

3. Відповідальна службова особа зобов'язана перевірити дотримання вимог статті 213 КПК України, а в разі нездійснення повідомлення про затримання – виконати передбачені цією статтею дії самостійно.

4. У разі повідомлення затриманим про наявність у нього на утриманні рідних, близьких осіб, які перебувають у безпорадному стані у зв'язку з його затриманням, відповідальна службова особа негайно повідомляє про такий факт за єдиним телефонним номером «112» служби екстреної допомоги населенню для вжиття визначених законодавством заходів реагування.

У разі наявності на утриманні затриманої особи дитини, яка залишилася без батьківського піклування, уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити уповноважений підрозділ органів Національної поліції України та орган опіки та піклування за місцем перебування такої дитини про факт залишення дитини без батьківського піклування для вжиття невідкладних заходів щодо тимчасового влаштування дитини.

5. Відповідальна службова особа зобов'язана у разі виявлення порушень дотримання прав затриманої особи, фактів катування, жорстокого або нелюдського ставлення до неї негайно вжити заходів щодо їх припинення та у письмовій формі доповісти про такі факти Директору ДБР / директору територіального управління ДБР і письмово повідомити прокурора за формою згідно з додатком 2 до цієї Інструкції.

**Керівник Управління
правового забезпечення
Державного бюро розслідувань**

Олена ХАЛАНЧУК

Додаток 1
до Інструкції з організації діяльності
службових осіб Державного бюро
розслідувань, відповідальних
за перебування та забезпечення дотримання
прав затриманих у Державному бюро
розслідувань
(підпункт 4 пункту 5 розділу II)

ПАМ'ЯТКА затриманої особи

(прізвище, ім'я по батькові (за наявності) затриманого)

Конституція України

Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинові чи його припинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 59. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Стаття 62. Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Положення про порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину

Стаття 10. Права та обов'язки затриманих.

Особи, затримані за підозрінням у вчиненні злочину, мають право:

- знати, в чому їх підозрюють;
- вимагати перевірки прокурором правомірності затримання; про заявлену вимогу адміністрація місця тримання затриманих негайно повідомляє прокурора;
- оскаржити дії особи, яка провадить дізнання, слідчого або прокурора, давати пояснення і заявляти клопотання;
- звертатися зі скаргами і заявами в державні органи, громадські організації і до службових осіб у порядку, встановленому статтею 13 цього Положення;
- користуватися своїм одягом і взуттям, а також іншими необхідними предметами і речами, перелік яких визначається Правилами внутрішнього розпорядку в місцях тримання затриманих.

Особи, затримані за підозрінням у вчиненні злочину, зобов'язані додержувати вимог цього Положення і Правил внутрішнього розпорядку в місцях тримання затриманих.

Закон України «Про попереднє ув'язнення»

Стаття 9. Права осіб, взятих під варту

Особи, взяті під варту, мають право:

- на захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або взяття під варту, а також на повідомлення під час взяття під варту підстав та мотивів взяття під варту, оскаржувати їх у суді, отримати в друкованому вигляді роз'яснення положень статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 та 63 Конституції України, цієї статті та інших прав затриманих або взятих під варту, встановлених законом, у тому числі права здійснювати захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або арешту (взяття під варту), особи, права відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника;
- знайомитися з правилами тримання під вартою;
- на щоденну прогулянку тривалістю одна година. Вагітним жінкам і жінкам, які мають при собі дітей, неповнолітнім, а також хворим з дозволу лікаря та за їх згодою тривалість щоденної прогулянки встановлюється до двох годин;
- одержувати передачі або посилки та грошові перекази і передачі;
- купувати протягом місяця за безготівковим розрахунком продукти харчування і предмети першої необхідності на суму до одного мінімального розміру заробітної плати та без обмежень письмове приладдя, газети, книги через торговельну мережу на замовлення;
- користуватися власним одягом і взуттям, мати при собі документи і записи, що стосуються кримінального провадження;
- користуватися телевізорами, одержаними від родичів або інших осіб, настільними іграми, газетами і книгами з бібліотеки місця попереднього ув'язнення та придбаними через торговельну мережу;
- на душпастирську опіку, що здійснюється священнослужителями (капеланами);
- відправляти в індивідуальному порядку релігійні обряди і користуватися релігійною літературою та властивими їх віруванню предметами релігійного культу, виготовленими з малоцінних матеріалів, якщо при цьому не порушується встановлений у місцях попереднього ув'язнення порядок, а також не обмежуються права інших осіб;
- на восьмигодинний сон в нічний час, під час якого не допускається залучення до участі в процесуальних та інших діях, за винятком невідкладних випадків;
- триматися в належних умовах;
- звертатися до Комісії з розгляду скарг на неналежні умови тримання в установах для попереднього ув'язнення та установах виконання покарань щодо встановлення факту та/або строку тримання в неналежних умовах з метою поновлення порушених прав та у разі незгоди з рішенням Комісії оскаржувати його в судовому порядку;
- звертатись із скаргами, заявами та листами до Європейського суду з прав людини, Міжнародного кримінального суду, а також інших відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, до уповноважених

осіб таких міжнародних організацій, державних органів і службових осіб у порядку, встановленому статтею 13 цього Закону.

Взяті під варту жінки вправі мати при собі дітей віком до трьох років.

Взяті під варту молоді громадяни (віком від 14 до 35 років) мають право на отримання психолого-педагогічної допомоги від спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі, в разі обрання щодо них запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у зв'язку з іншим кримінальним провадженням або в разі прийняття рішення про тимчасову видачу іншій державі, тримають відповідно до правил, установлених цим Законом. Одержання цими особами посилок і передач, а так само купівля ними продуктів харчування і предметів першої необхідності здійснюються в порядку, встановленому Кримінально-виконавчим кодексом України для рівня безпеки виправної колонії, призначеного їм центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

Перелік продуктів харчування і предметів першої необхідності, які забороняється передавати особам, взятим під варту, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, Міністерством оборони України.

Стаття 10. Обов'язки осіб, взятих під варту

Особи, взяті під варту, зобов'язані:

- додержуватися порядку, встановленого в місцях попереднього ув'язнення, і виконувати законні вимоги адміністрації;
- дотримуватися санітарно-гігієнічних правил, мати охайний зовнішній вигляд, постійно підтримувати чистоту в камері;
- бути ввічливими до працівників місця попереднього ув'язнення, а також поміж собою;
- не вступати в суперечки з представниками адміністрації, не принижувати їх гідність, не протидіяти виконанню ними своїх обов'язків;
- бережливо ставитися до інвентарю, обладнання та іншого майна місця попереднього ув'язнення.

Кримінальний процесуальний кодекс України

Стаття 12. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність

1. Під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше як на підставах та в порядку, передбачених цим Кодексом.

2. Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено свободи, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення свободи та подальшого тримання. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою.

3. Про затримання особи, взяття її під варту або обмеження в праві на вільне пересування в інший спосіб, а також про її місце перебування має бути негайно

повідомлено її близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи в порядку, передбаченому цим Кодексом. Затримана особа, особа, взята під варту або обмежена у праві на вільне пересування в інший спосіб, має право на зустріч із захисником (захисниками) у кримінальному провадженні, адвокатом (адвокатами), законним представником (законними представниками), який (які) представляє (представляють) особу під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, адміністративних, цивільних, господарських справ у суді, юристом (юристами), фахівцем (фахівцями) у галузі права, який (які) представляє (представляють) особу в Європейському суді з прав людини, а неповнолітня особа або особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною, також має право на зустріч із своїм (своїми) законним представником (законними представниками), негайно в розумний строк на її вимогу без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні в будь-який час за власною ініціативою та/або ініціативою захисника (захисників), законного представника (законних представників).

4. Кожен, хто понад строк, передбачений цим Кодексом, тримається під вартою або позбавлений свободи в інший спосіб, має бути негайно звільнений.

5. Затримання особи, взяття її під варту або обмеження в праві на вільне пересування в інший спосіб під час кримінального провадження, здійснене за відсутності підстав або з порушенням порядку, передбаченого цим Кодексом, тягне за собою відповідальність, установлену законом.

Стаття 42. Підозрюваний, обвинувачений

1. Підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 цього Кодексу, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень.

2. Обвинуваченим (підсудним) є особа, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду в порядку, передбаченому статтею 291 цього Кодексу.

Особою, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, є фізична особа, стосовно якої за результатами проведеного досудового розслідування настав випадок та існують підстави, передбачені частиною першою статті 276 цього Кодексу для повідомлення про підозру, але якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 цього Кодексу, не повідомлено про підозру через її смерть.

3. Підозрюваний, обвинувачений має право:

1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють, обвинувачують;

2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені цим Кодексом, а також отримати їх роз'яснення;

3) на першу вимогу мати захисника і зустріч із ним незалежно від часу в робочі, вихідні, святкові, неробочі дні до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту - зустрічі без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні;

на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних діях; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів для оплати такої допомоги;

4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

5) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

7) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою - на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 цього Кодексу;

8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 цього Кодексу, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 цього Кодексу;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому цим Кодексом;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

18) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

4. Обвинувачений також має право:

1) брати участь під час судового розгляду у допиті свідків обвинувачення або вимагати їхнього допиту, а також вимагати виклику і допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;

2) збирати і подавати суду докази;

3) висловлювати в судовому засіданні свою думку щодо клопотань інших учасників судового провадження;

4) виступати в судових дебатах;

5) ознайомлюватися з журналом судового засідання та технічним записом судового процесу, які йому зобов'язані надати уповноважені працівники суду, і подавати щодо них свої зауваження;

6) оскаржувати в установленому цим Кодексом порядку судові рішення та ініціювати їх перегляд, знати про подані на них апеляційні та касаційні скарги, заяви про їх перегляд, подавати на них заперечення;

7) отримувати роз'яснення щодо порядку підготовки та використання досудової доповіді, відмовлятися від участі у підготовці досудової доповіді;

8) брати участь у підготовці досудової доповіді, надавати представнику персоналу органу пробації інформацію, необхідну для підготовки такої доповіді, ознайомлюватися з текстом досудової доповіді, подавати свої зауваження та уточнення.

5. Підозрюваний, обвинувачений мають також інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

6. Підозрюваний, обвинувачений, який є іноземцем і тримається під вартою, має право на зустріч з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави, яку йому зобов'язана забезпечити адміністрація місця ув'язнення.

7. Підозрюваний, обвинувачений зобов'язаний:

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк - заздалегідь повідомити про це зазначених осіб;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду;

4) надавати достовірну інформацію представнику персоналу органу пробації, необхідну для підготовки досудової доповіді.

8. Підозрюваному, обвинуваченому вручається пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки одночасно з їх повідомленням особою, яка здійснює таке повідомлення.

На всіх стадіях кримінального провадження підозрюваний може укласти угоду про примирення з потерпілим або угоду з прокурором про визнання винуватості.

Права та обов'язки затриманої особи мені роз'яснені та зрозумілі.

Пам'ятку затриманої особи отримав (ла).

(дата, місяць, рік)

(підпис)

(прізвище, ініціали затриманого)

Пам'ятка вручена службовою особою Державного бюро розслідувань, відповідальною за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих:

(дата, місяць, рік)

(підпис)

(прізвище, ініціали службової особи)

Додаток 2
до Інструкції з організації діяльності
службових осіб Державного бюро
розслідувань, відповідальних за
перебування та забезпечення
дотримання прав затриманих
у Державному бюро розслідувань
(пункт 5 розділу IV)

(посада, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) прокурора)

(посада, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) відповідальної
службової особи, контактний телефонний номер)

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляю, що мною, як особою, відповідальною за перебування та забезпечення
дотримання прав затриманих у ЦА ДБР / ТУ ДБР, під час виконання обов'язків,
встановлених статтею 212 КПК України _____ у приміщенні

(дата, місяць, рік)

за адресою _____

виявлено (порушення дотримання прав затриманої особи / факти катування / жорстокого
(вибрати одне чи декілька порушень чи виявлених фактів із наведеного переліку)

або нелюдського ставлення) до затриманої особи _____

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

(дата народження, відомості про місце роботи затриманої особи)

зокрема _____

(зазначається детальний опис виявлених порушень дотримання прав затриманої особи / фактів катування / жорстокого або нелюдського ставлення до неї)

Зазначену інформацію доводжу до відома з метою вжиття заходів відповідно
до законодавства України.

(дата, місяць, рік)

(підпис)